

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Angela De Fvlginio, In Qvo Ostenditur Nobis vera via qua
possumus sequi vestigia nostri Redemptoris**

Angela <de Fulginio>

Parisiis, 1598

c. 67. De sanctissimo Sacrame[n]to altaris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43716

Sexagesimum septimum capitulum. in
quo tractatur de sanctissimo Sacra-
mento altaris.

DE Sacramento autem amo-
ris & gratiæ, propter quod
& Eucharistia dicitur & vocatur,
nunc aliquid plus prædicta est
dicendum. Ipsum enim habet
efficere in nobis & orationem
deuotâ, & virtute eius impetra-
tiua efficitur. Similiter dare hu-
militatem cordis profundam, &
totius charitatis, & veri amoris
promotiuum & collatiuum est.

Non enim dubito, sed sum
certa, quod quæcumque anima
videret, & contempleretur in
isto sancto Sacramento, non pos-
set esse ita sicca de amore, quin
de ipso non esset statim tota in-
fusa, perpendendo quomodo in
hoc Sacramento fuit amata. Vi-
detur autem mihi quod veritas
istius Sacramenti, & hoc sacro-
randum. sanctum mysterium ab illis qui

*Sacra-
mentum
altaris,
cum ma-
gna dili-
gentia est
conside-
randum.*

istud sacrificium volunt celebra-
re, & recipere, cum magna dili-
gentia est cōsiderandum: & non
debet anima in hac considera-
tione transire velociter, sed nec
cursoriè, sed magna diligentia &
pondere ibi stet, & demoretur:
quamuis autem inexplicabilia
sint quæ de hoc Sacramento san-
ctissimo dici possunt, videtur
mihi quod ad septem considera-
tiones reduci possunt, quæ vi-
dendæ sunt & considerandæ si-
gillatim.

Primo enim istud sacrosanctum
mysterium & nouum & summè
mirabile, & nostræ rationis ex-
cessiuum. Istud enim mysterium
quamuis antiquitus fuerit figu-
raturum, vt apparet in sacra scriptu-
ra: Antiquum quidem est quan-
tum ad figuram, scilicet nouum
quantum ad exhibitionem, &
veritatem ipsius Sacramenti, in
quo creatura recipit magnā no-
uitatem, quia bene scimus & per
fidem tenemus sine aliqua dubi-

*Septem
conside-
rationes
præcipue
habendū
in Sacra-
mēto al-
tis.*

*Prima
Nouum
& sum-
me mira-
bile.*

ratione, quod ille panis, & id vinum per diuinam potentiam infinitam ad illa sanctissima verba ordinata quæ dixit Christus ordinator Deus humanatus, & quæ debet dicere, & dicit Sacerdos eius minister, substantialiter fit Christus, ita quod illa substantia panis & vini transsubstantiatur, & fit corpus Christi, & Christus Deus & homo est in illo mysterio consecrato, remanente colore, & sapore, & virtute, & forma, & modo, & tota qualitate ipsius panis & vini, non in ipso, sed per diuinam potetiam supra eorum propriam naturam in seipsis: hic enim color est in seipso, & sapor in seipso, & forma in seipsa, & qualitas in seipsa. Vnde grandis est ista nouitas in veritate quam facit diuina sapientia sua summa charitate & infinita potestate, & summa bonitate quam facit creator in sua creatura, præter alias multas, & spirituales nouitates quas ipsum corpus, & sanguis

Christi facit in amicis, & electis suis. Nullus autem miretur de his, nec de aliis quæ fiunt in hoc Sacramento, si pensamus potentiam facientis: nec miretur quis quomodo potest esse in tot altaribus, similiter & ultra mare, & citra mare, & ita ibi sicut hic & hic, nam ipse dicit. Ego sum incomprehensibilis vobis, & ego Deus feci hoc sine vobis, & operor sine vobis, & non est mihi aliquid impossibile: & ego sum ille qui feci vos tales, quod nunc propter bonum vestrum non poteris intelligere, quia si voluissem, potuissem vos facere potentes ad intelligendum, sed hoc feci ut mereamini per fidem vestram, quæ meritum non haberet, si hoc clarè quomodo fit videretis, credite igitur nihil dubitantes.

Secundo istud Sacramentum est summè amabile, & ad amorè inflàmmatium. Illud enim quod movit ordinatorem istius Sacra-

*Secundè
Summe
amabile.*

Quid
mouit
Christū
Deū ordi-
natorem
sacramē-
ti.

menti sanctissimi, non fuit timor alicuius rei, nec utilitas quam ex hoc ipse sortiretur, nec scio quod nomen imponam ei, nisi amorem sine mensura: propter enim ineffabilem amorem quem habebat nobis, istud Sacramentum instituit: quia enim erat totus euisceratus amore in nobis, ideo se totū ibi posuit, se totum dimisit, & pro sēper scilicet vsq; ad cōsummationem seculi. Non enim hoc solum fecit propter memoriam suæ mortis quæ est nostra salus, sed etiam hoc fecit ad hoc vt remaneret totus nobis & semper: & quicumque vult intrare istud profundum, oportet quod habeat bonos oculos.

Attende
deuote.

Sciens enim corporaliter in cœna sua se citò esse separādum, euictus amore qui semper amantem & amatum habet coniungere, istud sacramentum instituit, vt semper posset corporaliter nobis esse iunctus. O amor inextinguibilis, amor ardentissimus ve-

raciter est, & fuit iste quem nobis habebat, quod quantumcumque præsentia mortis esset sibi præsens, & præsentiebat statim dolores horribiles affuturos, eisdem peccatoribus se persequentibus se dare voluit, vt saltem nobiscum in hoc Sacramento posset esse semper, cuius delitiæ sunt esse cum filijs hominum. Et quæ anima est ita crudelissima, quæ considerâdo istum amorem si benè & profundè consideraret, non moueretur ad reamandum tantum amatorem, qui nec in vita, nec in morte nostri obliuisci voluit, scilicet se totum, ac tantum dare voluit, vt per amorem nobis esset vnitus? veraciter non est anima si bene pensaret hunc amorem, quin se totam transformaret in amorem, se totam sibi conferendo.

Tertio istud Sacramentum est *Secunda*
summe compassibile, & ad com- *Summe*
passionem & dolorem summè *cõpassibile.*
prouocatiuum, dolorem enim *le.*

mortalem, & ineffabilem habuit cum istud sacratissimum ordinabat: erat enim in puncto separationis à suis charissimis discipulis, & à virgine amantissima matre, & sciebat & videbat in sui præsentia omnes qui eum derelinquere debebant. Videbat suū proditorem, & alium negatorem, quibus corpus suum, & seipsum tradebat, & de proximo imminebant dolores acutissimi, in quibus debebat esse derelictus, præsentiebat mortem horrendā, verbera, contumelias, crucem, clavos, & cætera sibi parari: ratione quorum statim post cœnam in oratione sudavit vsque ad guttas sanguinis non modici, scilicet decurrentis in terram, & tamen non dimisit quin illud institueret, & se nobis daret, quinimo istud Sacramentū nihil aliud videtur esse ita proprium quam quoddam memoriale illius acerbissimæ passionis, & effusionis sui sanguinis pro nobis miseris,

ideo & Christus ait: quotiescumque hoc facitis, facite hoc in meam commemorationem, & quæ anima posset videre istos dolores, quin transformaretur in dolorē? certè nulla, nisi quæ communionem non habet ex corde illius acerbissimæ passionis.

Quarto istud sacramentum est summum, dignum & venerabile, & ad reuerentiam summè humilitatiuum. Ordinator enim istius sancti sacrificij est homo Deus, deus summus & increatus. Anima enim considerando hoc Sacramētum, debet pensare non solum ordinatorē, sed id quod in Sacramento continetur. Continetur enim ibi Deus increatus, inuisibilis, omnipotens, omnia sciens, iustus, summus, & misericors, creator cæli & terræ visibilium & inuisibilium, & hoc est maius quod occurrit ibi ad cogitandum. Postea occurrit alia res minor, quam in hoc Sacramento inuenit coniuncta cum illa

Nota.
Hæc quotiescūque feceritis in meam memoria facietis.

Quomodo sit cōsiderādū.

Quarta.
Dignum venerabile ac humilitatiuum.

Nota.

Anima
in hac
vita, ma-
gis recrea-
tur in
Deo hu-
manato,
quã in-
creato,
Quare.

re maiori, quia inuenit ibi Deum humanatũ id est diuinitatẽ & humanitatẽ in vna persona cõiunctas, & vnitas: & quandoq; in hac vita presenti anima recipit maius delectamentũ in isto minori, quam in illo maiori, quia anima est magis capax, & magis conformis isti minori, quod videt in isto Deo incarnato, quam sit aliud quod videt in ipso Deo increato, quia ipsa anima est creatura quæ est vita carnis suæ, & omnium membrorum corporis sui, vnde delectatur in hac vita in increato Deo quẽ ibi videt humanatum, & Christum creatorem, & creaturam, & deitatem, & animam cum carne, & sanguinem, & cum omnibus membris sui corporis sancti. Videt ibi anima vnionem tantarum rerũ ibi contentarum, & de minori, sed de humanitate fertur ad diuinitatem, & è conuerso. Videt igitur anima, si bene consideret primo diuinitatem ineffabilem, in qua sunt omnes

thesauri sapientiæ, & scientiæ, & diuitiarum immarcessibilem.

Videt ibi in illa diuinitate delicias quæ solæ satiant mentem nostram, & alia multa ineffabilia. Videt ibi preciosissimam animam cum omnibus virtutibus & donis spiritus sancti, & sanctissimam oblationem immaculatam.

Videt ibi corpus, precium preciosissimum nostræ redemptionis. Videt ibi sanguinem quo redempti, & viuificati sumus, & alia ineffabilia. Quæ quidem omnia hæc summè debent prouocare nos ad reuerentiam exhibendam, nam ibi veraciter est, & continetur ille quem adorant cunctæ cæli dominationes, timēt omnes spiritus cælestes, & tremunt omnes cæli fortissimæ potestates. O si videremus sicut ipsi, in quanta reuerentia & humilitate istud Sacramentum tractaremus, & reciperemus? Quæ enim superba anima est, quæ si hæc benè consideraret, & in con-

spectu huius sacramenti corde
& corpore non humiliaretur?

*Quinta.
Summe
altum,
spiritua-
le & ele-
uatiuū.*

Quinto est summè altum Sa-
cramentum & spirituale, & ad
cælestia eleuatium. Hoc enim
sacramentum ordinauit sancta
Trinitas, vt scilicet restringeret
ad se rem quam diligit, vt scilicet
traheret animam à se, ad se Deū,
& extra omnes creatas, & con-
iungeret ipsam Deo increato, &
sic vitam sibi daret spiritualem,
& diuinam, & mortificaret à pec-
catis: & ordinauit ipsum sancta
Trinitas & infinita bonitas, vt
vniret, & incorporaret nos sibi;
& se nobis, & vult vt recipiamus
ipsum, vt recipiamur ab eo, &
vult vt portemus ipsum, & ipse
nos, nos fortificando, & confor-
tando. Quæ est ergo misera ani-
ma, si bene consideraret, quæ

*Sexta.
Summe
vile, bo-
norū &
gratiarū
anima
collatiuū*

non trahi debeat post tantum
dominum, post tantam charita-
tem, quæ de cælis venit, vt nos ad
se trahat de terrenis?

Sexto istud Sacramentum est
summè

summè vtile, & omnium bonorum, & gratiarum animæ collatiuum: non enim venit ad nos in isto sacramento Deus increatus cum tanta perfectione deitatis & humanitatis vacuus, sed pro certo dat animæ recipienti (dum tamen se probauerit, & non sit in volūtate peccandi) pœnarum remissionem, robur contra tentationes, impugnatores nostros restringit, & gratiam augmentat, & merita accumulatur: vnde & frequenter cum magna reuerentia est suscipiendum: verbum autem sancti Augustini de Eucharistia suscipienda, quando dicit, quotidie Eucharistiam sumere, nec laudo, nec vitupero: Dico quod sanctus Augustinus fuit sanctus & sapiens: & videns bonos cum malis in Ecclesia Dei mixtos, vt non impediret bonos, non vituperavit. Ad hoc autem vt non daret securitatem malis, non laudauit. Alia sunt innumerabilia dona & beneficia quæ confe-

Verbum sancti

Augustini de

Eucharistia suscipienda

vt

quomodo intelligatur.

runtur nobis si dignè ipsum suscipiamus, nec est dicibile quantum gratiam recipit anima in vna sola digna susceptione, dum tamen demerita animæ non resistant.

Septima. Septimo istud Sacramentum
Summe est summè laudabile, & omnium
laudabile. gratiarum, & laudum præconijs summè dignū, quicquid est boni, quicquid pulchritudinis, quicquid sanctitatis, totum est in hoc sacramento: est enim summum bonum ipsum increatum, scilicet diuinitas, & summum bonum creatum, Christi humanitas: unde laudare ipsum assiduè debem⁹.

Nota. Angeli enim assiduè laudare non desinunt, dicentes Sanctus, Sanctus, Sanctus, & non solum Angeli, sed & Sancti, & cuncti beati vident, & sentiunt illud, & stant intra hoc sacrificium in illo Deo bono infinito, qui facit illos esse beatos: ibi enim habent semper in præsentia Deū increatum, summum bonum, & Deum
et altaris

humanatū, & in hoc sacramen-
to admirabile positum. Et in isto
mysterio recipiunt nouam dul-
cedinem, & gaudium, & faciunt
nouum tripudiū, & præconium,
& credo quod hoc sit propter
conuenientiam quam habent,
quia cōmunicant cum capite, &
membris, id est cum Christo ca-
pite Deo, & suis fidelibus, vident
enim & sentiūt, cognoscūt quod
Christus in altissimo hoc myste-
rio multum delectatur, & ibi o-
stendit, & manifestat suam boni-
tatem, & ibi habet singularem
complacentiam pro bono, & in
bono suorum deuotorum & a-
micorum, quos per hoc sacrifi-
cium sibi coniūgit: & ideo dele-
ctantur omnes Angeli & sancti
in isto mysterio cum Christo: &
faciunt nouū gaudium & tri-
pudiū & laudes, quia illud quod
placet Christo, placet similiter &
eis: placet enim Christo esse cum
hominibus in isto sacramento,
immo eius delitiæ sunt esse cum

*Nota.
Alia cō-
sideran-
da, dum
ad sacra-
mentum
accedi-
tur.*

filijs hominum. Gaudent item omnes beati de Ecclesia triumphanti pro bono & utilitate, quod propter ipsum recipiunt sanctæ animæ in militante Ecclesia. Vnde & gaudere debet tota Ecclesia, & laudare Deū de tanto beneficio, & gratijs, gratias & honorem exhibendo Deo. Quilibet igitur quando debet accedere ad hoc sanctum sacramentum debet considerare ad quem vadit, & quomodo vadit, & quare vadit: quia vadit ad quoddā bonū quod est omne bonū: & causa omnis boni. Vnde ipsum est bonum solum, sine quo non est aliquid bonum. Quod bonum sufficit, & implet omnia, & satiat omnes sanctos & spiritus beatos, & omnes iustos per gratiam, & omnes animas, & corpora illorū beatorum qui regnant in gloria. Vadit ad recipiendum illud bonum Deum, scilicet humanatum quod est omne esse, & est super omne esse. O bonum inconside-

ratum, incognitum, nō amatum, scilicet inuentum ab illis, qui se totis totum te volunt. Si igitur homo cōsiderat, & respicit morsellum, quod corporaliter debet comedere, quare anima non respicit, & non recogitat antequam recipiat tantum bonum, quod æternū est, & infinitum, & quod si indignè recipiatur, est mors animæ & corporis sempiterna? Si vero dignè, mortem fugat, & vitam eternam & beatam adducit, & sine ipsius susceptione non est vita: nisi enim ait Christus manducaueritis carnem, &c. Debet igitur accedere ad tātum, & tale bonum, & ad talem mēsam cum magna reuerentia, timore, & tremore, & super omnia cū magno amore, & debet anima accedere tota lota, & ornata, quia vadit ad illum, qui est bonum totius pulchritudinis & gloriæ, & qui est summa sanctitas, felicitas, & beatitudo, & altitudo, nobilitas, & ver⁹ amor, & dulcedo amoris si-

414   *De sanctissimo*
ne fine: & debet ire ad recipien-
dum, vt recipiatur: debet ire mū-
dus, vt mundetur, viuus, vt viuifi-
cetur, iustus, vt iustificetur, iun-
ctus, vt incorporetur cum ipso
Deo increato, & dulciter huma-
nato, & sit idem cum eo per infi-
nita secula seculorum.

*Sexagesimum octauum capitulum. De
vltimis verbis & admonitionibus
huius sancte per modum orationis:
in quibus tractatur de mysterio san-
ctissima incarnationis Christi. Et de
reliquis mysterijs Domini nostri vs-
que ad suam Ascensionem.*

HOc est vltimum scriptum
& vltima littera quæ fecit
sanctissima Angela de Fulginio
mater nostra antequã infirmare-
tur ad mortem, asserēs tunc esse
vltimã litterarum: præsciuit enim
suum fœlicem trāsitum longo tē-
pore ante. Vnde & cum magno
affectu hæc verba locuta est, &
quasi coegit scriptorē, scribere &